

МАСОВІ ВІДКРИТІ ОН-ЛАЙН-КУРСИ: НОВА ТЕХНОЛОГІЯ НАВЧАННЯ ЧИ МІФ?

Ляшенко О.М.

Тернопільський національний економічний університет

Проць І.І.

Навчально-науковий інститут міжнародних економічних відносин

імені Б.Д. Гаврилишина

Тернопільського національного економічного університету

У статті проаналізовано сучасні тенденції масових відкритих он-лайн курсів та їх популярність. Розглянуто масові відкриті он-лайн-курси як нову технологію навчання. Виявлено їх особливості та співвідношення з традиційною освітою. Досліджено питання якості, ефективності та впливу масових відкритих он-лайн-курсів на традиційну освіту. Окреслено проблематику оцінювання ефективності та якості он-лайн-курсів. Визначено перспективи подальших досліджень в галузі он-лайн освіти.

Ключові слова: масові відкриті он-лайн-курси (МВОК), інтернет ресурс, джерело освіти, платформа, освітня технологія, індикатор.

Постановка проблеми. Четверта промислова революція спонукує людство звернути увагу на процеси виробництва, ланцюги створення вартості, розподілу та обслуговування клієнтів, що перебувають у процесі динамічної трансформації під впливом нових інформаційно-комунікаційних технологій. У той же час, і майбутнє освіти вимагає нових підходів до використання цифрових технологій, у тому числі, Інтернет ресурсів, для підготовки майбутніх фахівців до майбутніх викликів.

Провідні західні університети підкреслюють свою визначальну роль у формуванні нових технологічних змін, інновацій у підготовці фахівців майбутніх поколінь не відкидаючи той факт, що традиційна освіта сприяла сучасному рівню промислового розвитку і технічного прогресу світу. Проте, очевидним є той факт, що для того, щоб вища освіта йшла в ногу з часом, необхідні постійні зміни. Однією із них є впровадження провідними університетами світу масових он-лайн-курсів (МООС), які опинилися у центрі уваги у 2011 р. Деякі фахівці [2] вбачають в них рушійну силу, яка зможе знищити підвалини традиційної вищої освіти за допомогою розширення доступу до освітніх джерел і зменшення вартості навчання, а інші – такі як: С. Трун та А. Кальдерон – неефективність такого виду освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми розвитку освіти та її майбутнє завжди були у центрі уваги вчених, науковців, економістів та політиків. Проте, саме питанню аналізу ролі масового відкритого он-лайн навчання приділяли значно менше уваги. Але усе змінилось після висвітлення цієї теми на Давоському економічному форумі, що відбувся у січні 2016 р. Окрім цього, питанням майбутнього он-лайн навчання на даний час займаються такі провідні вчені як: С. Ешке, С. Трун, Д. Коллер, А. Кальдерон, Е. Ханушек, Д. Селінго, С. Мінц, А. Кірієнко, І. Примаченко. На жаль, у працях учених не склалося єдиної думки щодо якості, ефективності такого виду навчання, тому це питання залишається не вивченим і потребує подальшого розгляду та аналізу.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. На сьогодні недостатньо вивченим залишається питання ефективності

он-лайн-курсів, його доступності, якості та фундаментального впливу на розвиток навчання по всьому світу. З самого початку свого виникнення масове он-лайн навчання мало на меті охоплення широких аудиторій. В епоху розвитку цифрових технологій, ця мета стала досяжною, завдяки здешевленню електронних пристроїв, і як наслідок, доступності до Інтернет ресурсів та соціальних мереж.

Так як питання дослідження якості, ефективності та впливу масових відкритих он-лайн-курсів на традиційну освіту є досить новим, його вивчення потребує ще багато зусиль з боку вчених та науковців.

Мета і завдання дослідження. Метою статті є розгляд масових відкритих он-лайн-курсів як нової технології навчання і виявлення їх особливостей.

Виклад основного матеріалу. В час, коли кордони між мережею Інтернет, фізичним світом і людиною стають все більш розмитими, освіта стає все більш доступною. На даний час з'явилася можливість навчання за допомогою різних технічних пристроїв: комп'ютерів, планшетів, мобільних телефонів, тож фізичні кордони перестають бути перешкодою для отримання освіти. Завдяки таким технологічним змінам і з'явилися масові відкриті он-лайн-курси.

У 2011 р. Стенфордський університет вперше надав можливість всім охочим пройти безкоштовно свої курси через мережу Інтернет. В одному із цих курсів тоді прийняло участь близько 165 тисяч студентів із понад 190 країн світу. Саме так громадськість дізналась про появу нового формату навчання – масові відкриті он-лайн-курси – комбінація безкоштовних відео-лекцій найкращих викладачів, форумів для обговорення навчальних матеріалів та інтерактивних завдань [2].

Така новинка надовго охопила перші шпальти у засобах масової інформації та суспільстві. Авторитетний The New York Times назвав 2012-й роком масових он-лайн курсів.

Масові відкриті он-лайн-курси (МВОК) у 2012 р. стали новим трендом в освіті. Провідні університети світу швидко підхопили цю новинку. За допомогою власних сайтів та відомих організацій, що співпрацюють з університетами

та освітніми організаціями, почалось масове розміщення он-лайн – курсів. Окрім цього, публікуванням МВОК на даний час займається така прибуткова компанія як Coursera, яка є найбільшим провайдером он-лайн-курсів у світі, кількість користувачів якої складає близько 17 млн. чол. Також популярними на сьогодні є курси від MOOCs – платформи edX та Udacity, створених за сприянням Массачусетського технологічного інституту і Гарвардського університету [2]. До слова, в Україні провідним сайтом є громадський проект масових відкритих он-лайн-курсів (МВОК) Prometheus. У співпраці з кращими викладачами ВНЗ України створюють та розміщують МВОК на власній он-лайн платформі, та надають можливість організаціям, університетам та провідним компаніям розповсюджувати та публікувати курси на них.

Розглянувши темпи росту масових відкритих он-лайн-курсів (рис. 1), ми можемо зробити такий висновок – кількість масових відкритих он-лайн-курсів стрімко зростає, адже порівняно з 2011 р. У 2015 р. Їх кількість зросла на 839%.

Що ж до кількості користувачів он-лайн-курсів, то збір даних по їх кількості розпочався лише наприкінці 2012 р. У 2013 р. темпи росту були не значними, проте вже у лютому 2014 р. кількість студентів, які скористались МВОК перевищила 10 млн. У 2015 році простір МВОК подвоївся – загальне число студентів, які підписались принаймні на один курс перетнув позначку у 35 мільйонів, порівняно з аналогічним періодом 2014-го, коли кількість користувачів сягала 16-18 млн [4].

Хоча, кількості користувачів та кількість масових он-лайн-курсів невпинно зростає, багато вчених [3] ставлять під сумнів їх якість та ефективність. На нашу думку, якість та ефективність необхідно аналізувати за допомогою певних індикаторів.

Першим індикатором, який характеризує якість он-лайн-освіти, це індикатор, що стосується завершеності курсу. Як зазначають автори [5], лише 10-15% студентів закінчують повний он-лайн-курс. Багато скептиків [5] ставлять під сумнів якість такої освіти, і як наслідок втрату мотивації внаслідок недосконалості викладених лекцій МВОК. Проте, проаналізувавши дослідження вчених [6], з впевненістю можемо говорити, що он-лайн-курси можуть демонструвати високу ефективність, адже як показали дослідження вчених Стенфордського університету [6], грамотно викладений масовий відкритий он-лайн-курс продемонстрував навчальні результати вищі, ніж аналогічний стандартний лекційний курс у кампусі [6].

Досвідчені вчені [5] провідних університетів світу стверджують, що – середньостатистичний слухач МВОК зовсім не селянин з Аргентини, який не має змоги отримати якісну вищу осві-

ту, а молодий американець, що має базову вищу освіту. Вісім із десяти студентів, що були слухачами он-лайн-курсів від Пенсільванського та Мічиганського університетів в 2012-2013 рр. вже мали певний освітньо-кваліфікаційний рівень. Хоча, основною метою масових відкритих он-лайн-курсів було здійснення впливу на малоосвічене населення. Проте, на практиці слухачами курсів були студенти із вищою освітою, що дорівнювало 80% від загальної кількості. Тож можна прийти до висновку, що цільовою аудиторією он-лайн-курсів є цілеспрямовані кмітливі студенти або випускники коледжів.

Погоджуємось з думкою відомого викладача Стенфордського університету Себастьяна Труна, що: «Он-лайн-курси – це чудова річ для 5% найкращих студентів, але вона не підходить іншим 95%», що підтверджується оцінками фахівців (рис. 2).

Проблема таких співвідношень виникла тому, що майже усі он-лайн-курси походять від про-

Кількість масових відкритих онлайн-курсів

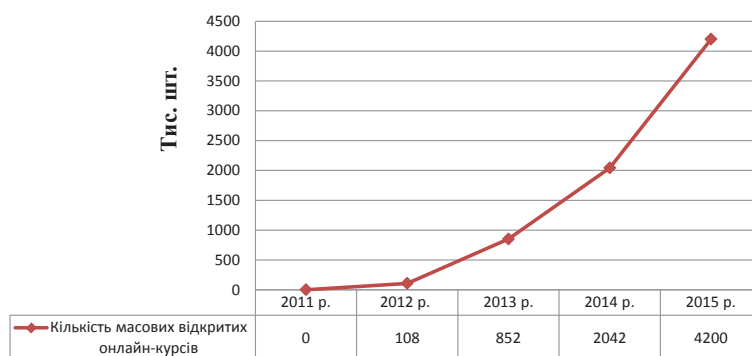

Рис. 1. Динаміка кількості МВОК у 2011-2015 рр., тис. шт.

Джерело: склали автори за [4]

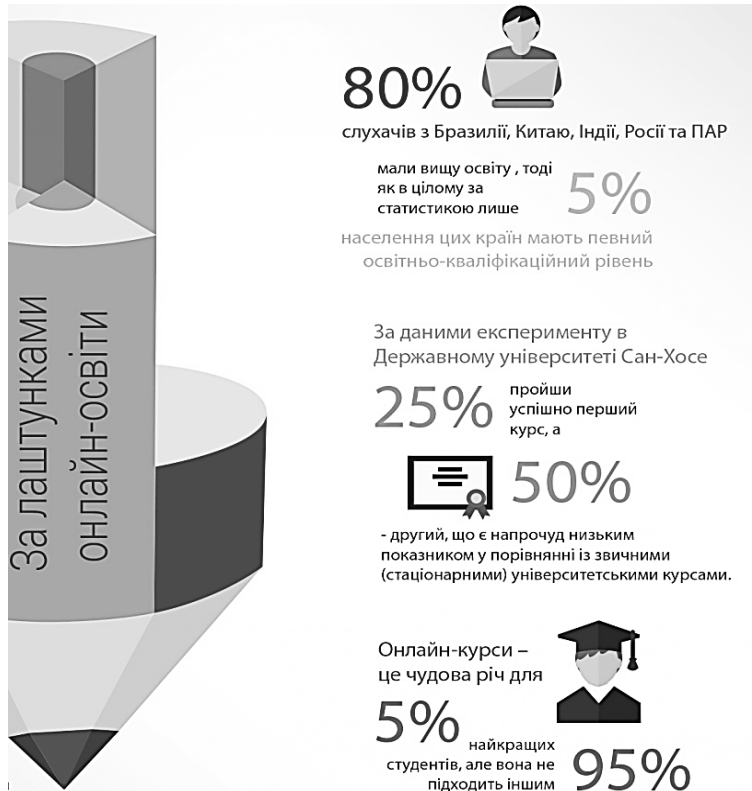

Рис. 2. Ефективність масових відкритих он-лайн-курсів (%)

Джерело: склали автори за [3]

відних університетів світу. Їх викладацький склад не може зрозуміти труднощі, проблеми самодисципліни та мотивації із якими стикається середньостатистичний студент, адже такі викладачі звикли навчати лише найкращих, вмотивованих студентів.

Важливо згадати і думку багатьох вчених [6], що якщо оцінювати масові відкриті он-лайн-курси за тими ж індикаторами, що застосовуються для оцінки традиційної вищої освіти, а саме: відсоток тих, хто завершив навчання та престиж, то МВОК, на жаль, не завжди виправдано.

Проте, на нашу думку, ці індикатори залишають поза увагою те, як саме МВОК використовуються студентами. Безсумнівною перевагою он-лайн-курсів є їх безкоштовність, користувачі можуть зареєструватись на усіх курсах, які вони захочуть прослухати без ризику для їх фінансового становища. Не менш вагомою перевагою такого виду навчання є «порційне» здобуття знань та можливість перегляду відео-лекцій зі зручних технічних пристроїв (комп'ютерів, планшетів, мобільних телефонів та ін.).

Так як МВОК дають можливість користувачам контролювати свій навчальний процес і вибирати обсяги роботи залежно від бажання та в будь-який час, то це слугує причиною низьких показників повного прослуховування курсів.

Іншою виявленою нами проблемою масових відкритих он-лайн курсів є те, що до кінця не зрозуміло яку цінність мають сертифікати про пройдений он-лайн-курс, що пропонують різні платформи МВОК. Тому важливим завданням для провайдерів масових відкритих он-лайн курсів, є підтвердження, що сертифікати які пропонуються, мають вагу, підтверджені авторитетними організаціями та професійними асоціаціями роботодавців.

Так як, персоналізація – гасло сучасного маркетингу, для ефективнішого процесу навчання студента МВОК, необхідне створення персонального профілю, який дозволить адаптувати інформацію до потреб користувача. Такий профіль дасть змогу викладачам відслідковувати «траєкторію» індивідуального навчання користувачів. Вони зможуть аналізувати складнощі у студентів та сприяти розвитку індивідуального навчального шляху.

Що ж до прогнозів перспектив масових відкритих он-лайн-курсів, то для прикладу, у 2012 році були зроблені прогнози, що МВОК повністю замінять існуючу модель вищої освіти. Хоча такі прогнози були звичайно перебільшеними. Проте, це не означає, що он-лайн-курси не матимуть фундаментальний вплив на розвиток навчання по усьому світу [3].

Як говорив Білл Гейтс: «Ми завжди переоцінюємо зміни, які відбуватимуться у найближчі два роки, і недооцінюємо зміни, які відбуватимуться у наступні десять» [5].

На нашу думку, перспективи у масових відкритих он-лайн-курсів звісно ж є. Як ми бачимо, із року в рік їх популярність зростає. Окрім цього, зростає і кількість МВОК по всьому світу, більшість із яких є безкоштовними, що означає можливість вільного доступу до них. Важливим є і той факт, що здебільшого лекторами он-лайн-курсів є провідні вчені та науковці, з найкращих університетів світу. Також, як свідчать дослідження, якість МВОК не поступається навчання у стінах самого вузу, а й подекуди сприяють кращому засвоєнню інформації.

Проте, необхідно докласти зусиль для того, аби масові відкриті он-лайн-курси вдосконалилися. В першу чергу потрібно розробляти он-лайн програми так, аби вони були доступні та зрозумілі студентам які ще не мають вищої освіти, але хочуть її здобути завдяки он-лайн навчання. Також необхідно розробити систему сертифікації пройдених он-лайн-курсів, щоб надати їм ринкову цінність та професійну вагу.

Висновки. У результаті проведеного нами дослідження виявлені наступні вагомими закономірності у галузі он-лайн навчання: на сьогоднішній день масові відкриті он-лайн курси відіграли історичну роль в стимулюванні дискусій щодо навчання у ВНЗ та дали поштовх для легітимації он-лайн-освіти; масові он-лайн-курси надають експериментальний простір, де викладачі та розробники освітніх технологій можуть випробувати нові педагогічні та методологічні інструменти, включаючи автоматичне оцінювання завдань, інтерактивні симулятори та освітні ігри.

Такий вид отримання знань, охопив усі країни світу та набирає все більшої популярності. Вчені та науковці працюють над тим аби вдосконалити процес навчання у МВОК. Проте, можна сміло вважати, що для користувачів, які прагнуть отримати знання он-лайн-освіта вже на сьогодні є ефективною.

Погоджуємось з Джорджем Сіменсом, який викладав перший он-лайн-курс у Канаді в 2011 р., він називає масові відкриті он-лайн-курси «тіньовою економікою освіти», яка функціонує паралельно з формальною освітою так само, як додаткові матеріали допомагають при засвоєнні знань.

На нашу думку поява масових відкритих он-лайн-курсів є яскравим проявом нових технологічних змін в освіті. Навчання виходить на інший рівень, його доступність відкриває великі перспективи перед слухачами он-лайн-курсів, хоча над його вдосконаленням ще варто попрацювати.

Список літератури:

1. Офіційний сайт Світового банку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.worldbank.org/>.
2. Офіційний сайт Всесвітнього економічного форуму [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.weforum.org/>.
3. Офіційний сайт масового відкритого он-лайн-курсу «Prometheus» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://prometheus.org.ua/>.
4. By The Numbers: MOOCs in 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.class-central.com/>.
5. Demystifying the MOOC [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nytimes.com/>.
6. The Future of MOOCs [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.insidehighered.com/>.

Ляшенко О.Н.

Тернопольский национальный экономический университет

Проть И.И.

Учебно-научный институт международных экономических отношений
имени Б.Д. Гаврилишина

Тернопольского национального экономического университета

МАССОВЫЙ ОТКРЫТЫЙ ОНЛАЙН-КУРС: НОВАЯ ТЕХНОЛОГИЯ ОБУЧЕНИЯ ИЛИ МИФ?

Аннотация

В статье проанализированы современные тенденции массовых открытых онлайн курсов и их популярность. Рассмотрены массовые открытые онлайн-курсы как новая технология обучения. Выявление их особенности и соотношение с традиционным образованием. Исследован вопрос качества, эффективности и влияния массовых открытых онлайн-курсов на традиционное образование. Определено проблематику оценки эффективности и качества онлайн-курсов. Определены перспективы дальнейших исследований в области онлайн образования.

Ключевые слова: массовые открытые онлайн-курсы (МВОК), интернет ресурс, источник образования, платформа, образовательная технология, индикатор.

Lyashenko O.M.

Ternopil National Economic University

Prots I.I.

Bohdan Havrylyshyn Research and Development Institute of International Economic Relations

Ternopil National Economic University

MASSIVE OPEN ONLINE COURSE: NEW EDUCATIONAL TECHNOLOGY OR MYTH?

Summary

In this article analyzed the current trends of massive open online course and their popularity. Considered massive open online courses as new education technology. Identified their characteristics and correlation with traditional education. Investigated the question of quality, efficiency and impact of massive open online courses in traditional education. Outlined the problems of evaluating the effectiveness and quality of online courses. Identified the prospects for further research in the field of online education.

Keywords: massive open online courses (MOOCs), Internet resource, educational resource, platform, educational technology, indicator.